

NOWE WYMAGANIA W ZAKRESIE BEZPIECZNEGO STOSOWANIA ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN

Streszczenie

W artykule omówiono wymagania dotyczące zapewnienia bezpieczeństwa ludzi i środowiska, które stawiane są maszynom stosowanym do środków ochrony roślin. Szczególną uwagę zwrócono na zmiany, które w bieżącym roku zostały wprowadzone w Polsce.

Słowa kluczowe: sprzęt do ochrony roślin, zapewnienie bezpieczeństwa, nowe wymagania

Wstęp

Wymagania techniczne, jakie powinny spełniać wprowadzane do obrotu maszyny przeznaczone do stosowania środków ochrony roślin zawiera dyrektywa 2006/42/WE, która obowiązuje w Polsce od 29.12.2009 r. Określa ona odpowiednie wymagania zarówno na etapie ich projektowania, jak i wytwarzania oraz procedury oceny zgodności, za pomocą których należy zidentyfikować oraz spełnić te wymagania. Producent dowodząc zgodności z wymaganiami prawa korzysta z określonych procedur oceny zgodności. Zastosowanie w tym celu norm zharmonizowanych jest wprawdzie dobrowolne, ale najbardziej zalecane ze względu na to, że jest to najłatwiejszy, najpewniejszy oraz najtańszy sposób wykazania zgodności z wymaganiami dyrektywy. Ponadto stosując normy zharmonizowane wytwórca korzysta z zasady domniemania zgodności, która mówi, że wyroby spełniające wymagania zawarte w normach zharmonizowanych, są zgodne z wymaganiami zasadniczymi.

Normy dla sprzętu do ochrony roślin

Spośród norm zharmonizowanych obejmujących zagadnienia bezpieczeństwa nowych maszyn, wymienić można normy PN-EN ISO 4254-1, PN-EN ISO 12100 i PN-EN ISO 13857

(tabela). Niekiedy dyrektywy odwołują się do norm europejskich, które stają się obowiązkowe, jeśli są w nich przytaczane. Tak jest w przypadku dyrektywy maszynowej, która powołuje się na normy PN-EN ISO 4254-6 i PN-EN 12761. Dlatego obecnie oprócz zapewnienia bezpieczeństwa dla operatora i otoczenia, sprzęt do stosowania środków ochrony roślin musi być bezpieczny dla środowiska [1]. W normie PN-EN ISO 4254-6 określono wymagania bezpieczeństwa na etapie projektowania i budowy opryskiwaczy oraz maszyn do nawożenia płynnymi nawozami mineralnymi. Dotyczy ona opryskiwaczy rolniczych: zawieszanych, przyczepianych i samobieżnych, obsługiwanych przez jednego operatora. Trzyczęściowa norma PN-EN 12761-1,2,3 dotyczy natomiast ochrony środowiska. Jej pierwsza część zawiera postanowienia ogólne, druga dotyczy opryskiwaczy polowych, a trzecia - sadowniczych z pomocniczym strumieniem powietrza. W normie określono wymagania oraz metody ich sprawdzania na etapie budowy i eksploatacji opryskiwaczy, a także uwzględniono minimalizację potencjalnego ryzyka skażenia środowiska. Dwuczęściowa norma PN-EN 13790-1,2 określa natomiast wymagania oraz metody ich sprawdzenia podczas użytkowania opryskiwaczy upraw polowych (część 1) i sadowniczych (część 2), uwzględniając zagrożenia operatora, potencjalne ryzyko skażenia środowiska i sposoby prawidłowych zastosowań.

Tab. Podstawowe normy zharmonizowane dotyczące opryskiwaczy polowych i sadowniczych
 Table. Basic harmonized standards for field and horticultural sprayers

Etapu zastosowania poszczególnych norm zharmonizowanych		
Projektowanie i budowa	Budowa i eksploatacja	Użytkowanie
PN-EN ISO 4254-1 Maszyny rolnicze - Bezpieczeństwo - Część 1. Wymagania ogólne	PN-EN 12761-1 Opryskiwacze i maszyny do nawożenia płynnymi nawozami mineralnymi. Ochrona środowiska - Część 1. Postanowienia ogólne	PN-EN 13790-1 Badania kontrolne użytkowanych opryskiwaczy - Część 1. Opryskiwacze polowe
PN-EN ISO 4254-6 Maszyny rolnicze - Bezpieczeństwo - Część 6. Opryskiwacze i maszyny do nawożenia płynnymi nawozami mineralnymi	PN-EN 12761-2 Część 2. Opryskiwacze polowe	PN-EN 13790-2 Badania kontrolne użytkowanych opryskiwaczy - Część 2. Opryskiwacze sadownicze
PN-EN ISO 12100 Bezpieczeństwo maszyn - Ogólne zasady projekto- wania - Ocena ryzyka i zmniejszenie ryzyka	PN-EN 12761-3 Część 3. Opryskiwacze sadownicze	
PN-EN ISO 13857 Bezpieczeństwo maszyn - Odległości bezpieczeństwa uniemożliwiające sięganie kończynami górnymi i dolnymi do stref niebezpiecznych		

Nowe ustawy i rozporządzenia

W dniu 27 kwietnia 2013 r. weszła w życie nowa ustawa [6] o środkach ochrony roślin (Dz. U. poz. 455), która wdraża postanowienia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/128/WE z dnia 21.10.2009 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania na rzecz zrównoważonego stosowania pestycydów oraz normuje przepisy w zakresie obrotu środkami ochrony roślin. Rozporządzenie dotyczące wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin nr 1107/2009/WE weszło w życie w połowie czerwca 2011 r. Obowiązuje [2] ono wszystkich obywateli UE, tzn. że jego zapisy muszą być przestrzegane w takim samym brzmieniu we wszystkich krajach Wspólnoty. Poza tym jest ono nadrzędne nad przepisami krajowymi. Tym też różni się od dyrektywy, która obowiązuje rządy poszczególnych państw UE mające za zadanie dostosować przepisy krajowe do propozycji zamieszczonych w unijnej dyrektywie. Ustawa o środkach ochrony roślin wprowadza nowe zasady ich wprowadzania do obrotu oraz stosowania, w tym także potwierdzania sprawności technicznej sprzętu przeznaczanego do stosowania środków ochrony roślin oraz szkoleń w zakresie środków ochrony roślin i gromadzenia informacji o zatruciach środkami ochrony roślin. Zawiera również przepisy, które od 1 stycznia 2014 r. nałożą na profesjonalnych użytkowników środków ochrony roślin obowiązek przestrzegania zasad integrowanej ochrony roślin.

W Polsce, zgodnie z art. 76 obowiązującej już wcześniej ustawy [5] o ochronie roślin (Dz. U. z 2008 r., nr 133, poz. 849, z późn. zm.), środki ochrony roślin stosuje się sprzętem sprawnym technicznie, który użyty zgodnie z przeznaczeniem zapewnia skuteczne zwalczanie organizmów szkodliwych i nie spowoduje zagrożenia zdrowia człowieka, zwierząt lub środowiska. Opryskiwacze ciągnikowe i samobieżne polowe oraz sadownicze, są poddawane okresowym badaniom w upoważnionych jednostkach organizacyjnych w odstępach czasu nie dłuższych niż 3 lata, przy czym pierwsze badanie sprawności powinno być przeprowadzone przed upływem 3 lat od dnia jego zakupu.

Obecnie wchodzi w życie, po trzech miesiącach od ogłoszenia w dniu 2 kwietnia 2013 r., nowe rozporządzenia [3, 4] Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie wymagań technicznych dla opryskiwaczy (Dz. U. poz. 415) oraz badania sprawności technicznej opryskiwaczy (Dz. U. poz. 416). W przepisach zostały określone wymagania techniczne dla opryskiwaczy ciągnikowych i samobieżnych polowych lub sadowniczych nowych oraz będących w użyciu, z uwzględnieniem ich poszczególnych urządzeń, takich jak: pompa, zbiornik, urządzenia pomiarowo-sterujące, węże, system filtracji, belka polowa i rozpylacze, a także sposób oceny sprawności technicznej tych opryskiwaczy. Wprowadzone zmiany mają przede wszystkim na celu dostosowanie przepisów do aktualnych standardów technicznych produkcji oraz eksploatacji opryskiwaczy.

Regulacje zawarte w tych rozporządzeniach są istotne głównie dla jednostek upoważnionych do przeprowadzania badań sprawności technicznej opryskiwaczy. Nowe przepisy

dotyczące badania sprawności technicznej opryskiwaczy dopuszczają prowadzenie badań opryskiwaczy ciągnikowych i samobieżnych w następujących warunkach:

- 1) polowych - w miejscach osłoniętych od wiatru, przy dodatniej temperaturze powietrza, oraz - w przypadku miejsc niezadaszonych - przy braku opadów atmosferycznych,
- 2) sadowniczych - na otwartej przestrzeni, przy dodatniej temperaturze powietrza,
- 3) polowych i sadowniczych - w gospodarstwie posiadacza opryskiwacza, przy zachowaniu warunków, o których mowa jest powyżej.

Wprowadzony został również zapis, że jeśli wynik badania ogólnego opryskiwacza jest negatywny, to podmiot przeprowadzający badania opryskiwacza może nie przeprowadzać badania stanu technicznego poszczególnych części i urządzeń opryskiwacza. Ponadto do dnia 31 grudnia 2020 r. do sprawdzenia rozkładu poprzecznego cieczy mogą być stosowane ręczne lub elektroniczne stoły rowkowe niespełniające wymagań określonych w załączniku nr 3 do tego rozporządzenia. Natomiast po dniu 31 grudnia 2020 r. w opryskiwaczach innych niż dozujących ciecz roboczą w pasach lub rzędach, nie będzie można przeprowadzać sprawdzenia dystrybucji cieczy przez dokonanie jednoczesnego pomiaru natężenia wypływu cieczy z rozpylaczy zainstalowanych na belce polowej albo po ich demontażu.

Zakończenie

Nadzór nad wykonywaniem badań opryskiwaczy, zgodnie z art. 80 ustawy o ochronie roślin, należy do zakresu działania Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa. W tym celu opracowywane są obowiązujące kryteria oceny i zasady kontroli, które muszą być zgodne z wymienianymi normami technicznymi oraz rozporządzeniami dotyczącymi opryskiwaczy, a także ustawą o miarach, systemem oceny zgodności oraz prawną kontrolą metrologiczną przyrządów pomiarowych.

Bibliografia

- [1] Hołownicki R., Doruchowski G., Godyń A.: Technika ochrony roślin w dyrektywach UE. Inżynieria Rolnicza, 2011, nr 4, s. 75-84.
- [2] Kupczak K.: Ochrona roślin - zmiany na lepsze? Sad, 2012, nr 5.
- [3] Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2.04.2013 r. w sprawie badań sprawności technicznej opryskiwaczy (Dz. U. z 2013 r., poz. 416).
- [4] Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dn. 2.04.2013 r. w sprawie wymagań technicznych dla opryskiwaczy (Dz. U. z 2013 r., poz. 415).
- [5] Ustawa o ochronie roślin z dnia 18 grudnia 2003 r. (Dz. U. z 2008 r., nr 133, poz. 894, z późn. zm.).
- [6] Ustawa o środkach ochrony roślin z dnia 8 marca 2013 r. (Dz. U. z 2013 r. poz. 455).

NEW REQUIREMENTS FOR SAFE USE OF PLANT PROTECTION PRODUCTS

Summary

This paper discusses the requirements to ensure the safety for people and the environment, which are applied to machines used for plant protection products. Particular attention was paid to the changes that have been introduced this year in Poland

Key words: *equipment for plant protection, affirmation of safety, the new requirements*